

Přikrytí státní hranice

V minulém období byla celá řada nejasností v jednotném chápání otázek přikrytí státní hranice, které zejména na stupni operačních štábů byly různě vysvětlovány a tím i různými způsoby uplatňovány v praxi.

Tyto nejasnosti, zejména v teoretickém pochopení otázek přikrytí státní hranice, se postupně podařilo a v současné době je můžeme shrnout do těchto základních závěrů:

„Přikrytí státní hranice“ chápeme jako souhrn opatření, která řeší vojska jak v míru, tak i v období ohrožení a současně jako komplex jejich bojové činnosti, zaměřené na odražení překvapivého napadení nepřitele.

Přikrytí státní hranice je důležitým operačním opatřením a součástí operace frontu (armády) a probíhá v souladu s jejím celkovým zámyslem.

Přikrytí státní hranice bude mít jen dočasný charakter a bude končit zasažením úderných uskupení do sražení. Vojska je budou plnit v těsné součinnosti s vojsky pohraniční stráž a PVOS.

Proto konkrétní cíle a úkoly vojsk přikrytí a z působ jejich plnění stanoví velitel frontu (armády) v souladu se zámyslem operace a konkrétními podmínkami situace.

Přikrytí státní hranice bude mít za cíl: nedopustit proniknutí pozemního i vzdušného nepřitele na státní území a zabezpečit vojskům podmínky pro uvedení do plné bojové pohotovosti, pro první hromadný úder a přechod svazků úderného uskupení do sražení.

Vojska přikrytí mohou v závislosti na situaci plnit tyto úkoly:

- ničit taktické prostředky jaderného napadení nepřitele, rozmístěné v přihraničním prostoru;
- odrazit útok a oslabit údernou sílu svazků a útvarů 1. sledu nepřitele a nedopustit jejich proniknutí na naše státní území;
- v případě proniknutí nepřitele na naše státní území ho zničit, nebo vytvořit podmínky pro jeho zničení;

— udržet nebo ovládnout důležité objekty nebo prostory, čáry, výhodné pro rozvinutí a přechod vlastních vojsk do sražení;

— zabezpečit zasazení svazků jaderného uskupení s důrazem na ochranu jejich boků při zasazení;

— ničit taktické výsadky nepřítele v příhraničním pásmu;

— získávat zprávy o nepříteli v příhraničním prostoru a zabezpečovat přechod státní hranice našimi průzkumnými orgány.

Zkušenosti ze cvičení ukazují, že bude účelnější vyčleňovat do sestavy vojsk příkrytí nejnutnější síly a prostředky ze sestavy divizí dislokovaných nejbliže státní hranice.

Podle situace, zejména podle kapacity pravděpodobných směrů útoku nepřítele a charakteru terénu, můžeme ze sestavy motostřelecké divize vyčlenit:

— od každého motostřeleckého pluku, dislokovaného v blízkosti státní hranice, po jednom motostřeleckém (tankovém) praporu, zesíleném dělostřelectvem, protitankovými a ženijními jednotkami;

— zesílený samostatný tankový prapor divize;

— 1–2 motostřelecké pluky jako celek;

— divizní dělostřelectvo, PT zálohu divize a část ženijního praporu.

V některých případech (v souladu s cílem, úkoly a situací) můžeme vyčlenit celou motostřeleckou divizi.

Rozvinutí vojsk a přechod hlavních sil divizí 1. sledu úderného uskupení do útoku budou zpravidla zabezpečovat předsunuté odřady. Jejich hlavním úkolem a snahou vždy musí být přenést bojovou činnost na území nepřítele, ovládnout výhodné čáry (objekty) a zabezpečit tím zasazení hlavních sil úderného uskupení do sražení. V případě, že nepřítel předstihne vojska v rozvíjení a pronikne na naše území, můžeme předsunuté odřady využít k plnění úkolů společně s vojsky příkrytí na vlastním území.

V pásmu frontu (armády) můžeme řešit příkrytí státní hranice několika způsoby.

Dosavadní praxe ukazuje, že úkoly příkrytí státní hranice řeší jen obrana vyčleněnými silami a prostředky na vlastním území.

Při volbě způsobů bojové činnosti vojsk příkrytí je však třeba přihlížet k tomu, že z hlediska úspěšného přechodu vlastních vojsk do útoku má velký význam předejití nepřítele v ovládnutí pohraničních přechodů a jejich udržení do příchodu vojsk vlastního úderného uskupení. I k plnění těchto omezených aktivních úkolů můžeme využít vojsk příkrytí.

Nadále při příkrytí hranice bude potřeba věnovat větší pozornost reálnému ohodnocení možností nepřítele, vyplývající z jeho konkrétní situace a stanovení tak ovládačích hustot na jednotlivých směrech, zejména v protitankových prostředcích.

Tímto jsem shrnul některé teoretické zásady příkrytí státní hranice na základě kterých můžeme ujednocovat jednotlivé názory a v dalších ověřovat jejich reálnost v praxi.

Druhou neméně důležitou teoretickou i praktickou otázkou soudobého operačního umění je vedení pohraničního sražení v různých podmínkách zahájení války.

Z této problematiky zvláštní pochopení zasluhuje rozpracování některých teoretických zásad pohraničního střetného sražení vedeného od samého začátku zahájení války s použitím jaderných zbraní. Tato varianta zahájení války se bude podstatně lišit od varianty zahájení války bez použití jaderných zbraní, která již v podstatě v základních otázkách je teoreticky ujasněna.

Bez ohledu na to, jakým způsobem bude válka rozpoutána, bojová činnost bude vždy vedena s cílem zničit protivníka a získat od prvních okamžiků války operační a strategickou iniciativu. Je proto velmi pravděpodobné, že se zahájením války se budou obě strany snažit dosáhnout svých cílů rozhodnou útočnou činností. Proto správné chápání významu operačního střetného sražení a v důsledku toho přípravy řady praktických opatření je velmi důležitým předpokladem úspěchu prvních operací na počátku války.

Pod pojmem pohraničního střetného sražení rozumíme uskutečnění hromadných jaderných úderů (nebo pouze úderů klasickými prostředky ničení) a vedení útočné činnosti svazy prvního operačního sledu, které mají za úkol využít výsledky úderů nejen strategických, ale i operačně taktických prostředků, přenést bojovou činnost na území nepřítele a donutit ho zřít se útočné činností. Při střetném sražení v jaderné válce budou rozhodující úlohu plnit raketová vojska, která budou mařit účast jaderných prostředků nepřítele v jaderném útoku a působit jeho hlavnímu uskupení takové ztráty, aby byly vytvořeny podmínky pro úspěšné vedení války a splnění cílů prvních operací.

Nejdůležitějším rysem střetného sražení a boje při zahájení války bude snaha obou stran zaměřena k okamžitému vedení aktivní a rozhodné bojové činnosti všemi druhy ozbrojených sil s maximem prostředků.

Proto bude pro střetné sražení a boj velmi důležité včas zasadit čerstvé síly a rychle rozvíjet úspěch do hloubky. K tomu je třeba si vytvořit výhodné podmínky, jaké skýtá např. nesouvislá fronta apod.

Mohutné a dalekonosné palebné prostředky raketového vojska a letectva umožňují působit současně na celou hloubku bojové sestavy nepřítele a vyřazovat celé svazky z boje a tím podstatně ovlivňovat jeho průběh.

Velmi důležitá podmínka úspěšného vedení pohraničního střetného sražení a především jeho zahájení je udržování vojsk (především raketových) na vysokém stupni bojové pohotovosti.

Pohraniční střetné sražení může vzniknout v různých podmínkách, které budou svým způsobem ovlivňovat jeho přípravu a vedení.

Důležitým činitelem bude též činnost nepřítele, který je schopen použít jaderných zbraní od samého začátku války a podstatně tak ovlivnit její počáteční průběh.

Hlavním obsahem počátečního období jaderné války je podle plánů nepřítele jaderný útok.

Jaderný útok by byl součástí jaderného útoku, který pro případ vedení všeobecné jaderné války plánuje nepřítel v podmínkách válčiště do hloubky 1 000 — 1 200 km, v trvání 4—7 dní.

Je možné počítat, že první úder tohoto útoku nebude veden na vojska, která byla po bojovém poplachu vyvedena do prostorů rozptýlení nebo přímo do prostorů přikrytí státní hranice, neboť nebudou nepříteli známy přesné souřadnice cílů. V této fázi můžeme předpokládat, že jaderný útok bude vedený s cílem zničit hlavní politická a ekonomická střediska země, předem zjištěná hlavní uskupení vojsk, komunikační a spojovací uzly a vytvořit jaderná přehradní pásma k zabránění přísunu operačních a strategických záloh. Po roz-

vinutní operací pozemních sil a upřesnění dalších nových cílů, zejména v operační sestavě vojsk, můžeme počítat s úderem operačně taktických a taktických prostředků na vojska frontu v tom i na vojska působící v příkrytí státní hranice.

Můžeme předpokládat, že nepřítel uvede všechny ozbrojené síly postupně do jednotlivých stupňů bojové pohotovosti v souladu s připravenými plány agrese a v souladu se zprávami o odvetečných opatřeních států protistojících ozbrojených sil. Je pravděpodobné, že prostředky určené k zahájení jaderného napadení použije převážně z prostorů mírové dislokace. Protiatomový manévr mohou tyto prostředky zahájit až po odpálení první salvy raketových prostředků a po návratu první vlny letectva.

Těsně před úderem, nebo bezprostředně po jeho zahájení mohou začít přesun hlavní síly nepřítele ke státní hranici a to buď z prostorů rozptýlení po bojovém poplachu, nebo z vyčkávacích prostorů vzdálených od státní hranice 60—80 km. Jejich vyvedení budou zpravidla zabezpečovat jednotky krytu. Tyto jednotky mohou být, kromě mírových pohraničních jednotek vyčleňovány z příhraničních svazků, v síle brigády až divize na každý prvosledový armádní sbor.

Taktické prostředky jaderného napadení se mohou začít přesunovat až s hlavními silami svazků, ve kterých jsou začleněny; s jejich předsunutím ke státní hranici se zpravidla nepočítá. Jednotky krytu a předsunuté odřady budou zabezpečovat organické prostředky.

První hromadný úder nepřítele provděpodobně zahájí první salva raketových prostředků operačně taktického (výjimečně i strategického) dosahu. Na rozdíl od jaderného úderu zahajovaného v průběhu operací, budou úder této salvy i další první vlny taktického letectva vedeny převážně na stacionární cíle, jako jsou politická a ekonomická centra, přepravy a energetické zdroje, pevné vojenské objekty, síly a prostředky PVO, letiště, válečná místa velení apod. V menším měřítku na vojenské cíle pohyblivého charakteru, o kterých získaly údaje zpravodajské orgány protivníka v průběhu poslední noci.

Taktické letectvo, především letouny nosiče jaderných zbraní, může vzletět ještě před odpálením raket a nebo současně s jejich odpálením a může navázat ve dvou až třech náletových vlnách na úder operačně taktických raket. Jeho první vlna, vzhledem k nedostatku upřesněných cílů pravděpodobně o slabší intenzitě, může trvat 60—70 minut, na cíle podobného charakteru jako první salva operačně taktických raket. Část vyčleňovaných letounů může ničit nově zjištěné cíle. Jedním z úkolů tohoto letectva bude upřesnit a zjistit důležité objekty, především v uskupení vojsk, které budou ničeny v dalším průběhu jaderného útoku.

Druhá náletová vlna může projít v době od $P + 120$ až 180 minut, především na vojenské letectvo, na prostředky PVO, které nebyly dosud umlčeny, na raketové jaderné prostředky a jiné důležité vojenské objekty.

První hromadný úder může trvat až 3 hodiny.

Druhý hromadný úder může probíhat za 6—10 hodin i dříve, přičemž úder taktického letectva mohou být vedeny převážně na pohyblivé cíle. Třetí hromadný úder můžeme předpokládat v dalším průběhu dne.

Vycházíme-li z možností zjištění příprav nepřítele k napadení a možné jeho činnosti, mohou se naše vojska nacházet v různém stupni pohotovosti. To znamená, že nemusí dosáhnout plného rozvinutí a včasného zaujetí operační

sestavy a všechny prvky si vybudovat výchozí prostor. Přesto budou muset zahájit bojovou činnost z té situace, v jaké se budou nacházet.

Právě vtom je celá složitost pohraničního střetného sražení.

Proto je třeba, aby štáby všech stupňů vyvinuly ještě před zahájením války maximální iniciativu, zabezpečily pevné a nepřetržité velení vojskům, jejich včasné uvedení do bojové pohotovosti, vytvoření úderných uskupení a jejich všestranné zabezpečení a upřesnily zámysl jejich bojového použití.

V takovéto situaci bude proto nutné, aby jednotlivé stupně velení ještě do zahájení války stanovily a včas zabezpečily:

- opatření pro uvedení vojsk do plné bojové a mobilizační pohotovosti, zejména raketových vojsk, PVO, letectva a svazků 1. sledu;

- úkoly vojskům pro přikrytí státní hranice, zaujetí operační (bojové) sestavy a vybudování výchozího prostoru;

- zámysl operace (boje) a v něm i zámyslu pohraničního střetného sražení (boje) zejména určení cílů, objektů prvního jaderného úderu, operační sestavu, směry hlavního a druhých úderů;

- úkoly raketového vojska a letectva;

- úkoly vševojskových svazů, svazků a útvarů druhů vojsk;

- úkoly operačního, materiálního, technického a zdravotnického zabezpečení;

- způsoby činnosti vojsk, především raketových, letectva, pozemních vojsk a vzdušných výsadků (zejména upřesnění cílů pro první jaderný úder, činnost vojsk v přikrytí státní hranice, vyvedení úderného uskupení ke státní hranici, upřesnění prostorů rozvinutí hlavních sil, využití prvního jaderného a dalších úderů, druh manévru a směry útoku (úderů), zabezpečení boků, odražení úderů nepřítele na směrech, kdy vytvořil převahu sil a prostředků, zasazování druhých sledů, záloh, včetně zámyslu záměny vojsk, která ztratila bojeschopnost a jiné potřebné otázky).

Dále uvádím několik myšlenek k vedení pohraničního sražení v podmínkách zahájení války po krátkém období ohrožení a s použitím jaderných zbraní od samého začátku.

Při existenci určitého období ohrožení mohou mít raketová vojska čas k zaujetí prostorů bojového rozmístění a letectvo k zaujetí operační sestavy.

Do zahájení prvního hromadného úderu připravit řadu opatření a při dobře organizovaném průzkumu můžeme získat i dostatečné množství údajů pro vlastní první jaderný úder. Vyvedení oddílů a baterií raketových vojsk do prostoru bojového rozmístění bude probíhat zpravidla v noci. Z hlediska včasného dosažení pohotovosti je třeba, aby baterie raketových útvarů byly v prostoru bojového rozmístění nejméně 1—1,5 hod. do zahájení prvních jaderných vojsk v prvním jaderném úderu.

Zjistíme-li včas neklamné příznaky k napadení nepřítele, můžeme stanovit čas „Č“ v souladu s plánovanými údery nadřízeného velení.

K zabezpečení doplňkového průzkumu některých cílů pro jaderné údery, ničení PVO nepřítele a odpory vojsk, usměrníme činnost letectva tak, aby včas vzlétlo k plnění stanovených úkolů. Střetné sražení a boj se zahajuje prvním jaderným úderem. Cílem jaderných úderů budou zbraně hromadného ničení, tankové svazky a útvary, místa velení, prostředky PVO a letectvo nepřítele. Údery bude třeba soustřeďovat na nejdůležitější cíle, jejichž zničení by podstatně narušilo bojeschopnost úderného seskupení nepřítele jako celku.

Velmi složitá situace může vzniknout po vzájemné výměně jaderných úderů.

Její hluboké ujasnění a přijetí odpovídajících opatření bude patřit mezi nejdůležitější momenty v činnosti velitelů, štábů i vojsk.

Rozhodující úlohu zde bude mít zejména včasné zahájení hromadných jaderných úderů. Závěry z některých operačních cvičení ukazují, že při předstihujícím úderu po nepříteli mohou mít vlastní vojska ztráty jen 12—20%, při vstřícném úderu 25—30 % a předejde-li nás v úderech nepřítel, pak ztráty mohou dosahovat až 60%.

Při vstřícném úderu můžeme předpokládat, že část vojsk si zachová plnou bojeschopnost, část vojsk ji ztratí dočasně a část vojsk nebude bojeschopná. V tomto směru má mimořádný význam rychlé operativní vyhodnocení výsledků nepřátelských jaderných úderů, aniž bychom čekali na konečné výsledky průzkumu, radiální situace a epicentr výbuchu.

Na základě ujasnění situace a zhodnocení bojeschopnosti vojsk je třeba upřesnit úkoly a přijmout potřebná opatření k obnově bojeschopnosti vojsk.

Svazy a svazky, které si uchovaly bojeschopnost přechází v dalším především bojeschopnými silami ihned k bojové činnosti, ostatními silami a to smíšenými odřady až po likvidaci následků. V takovéto situaci úloha nadřízeného velení bude spočívat v opakování jaderných úderů na hlavní uskupení nepřítel, v upřesnění úkolů podřízeným, v organizaci narušené součinnosti, v obnově velení a v pomoci při likvidaci následků.

Při ztrátě bojeschopnosti celého svazu (svazku) musí nadřízený velitel a štáb změnit úkoly s důrazem na první sledy (změnu pásem apod.), nebo zasadit své zálohy a v případě nutnosti i druhý sled. Soustředit do tohoto pásma jaderné údery a organizovat v celém rozsahu likvidaci následků po jaderných úderech nepřítel.

Složitost situace si může vyžádat nutnost změnit celkový operační zámysl a jednotlivým stupňům velení postavit nové úkoly. Ty musí vycházet z reálných možností vlastních sil a situace nepřítel. Na některých ohrožených směrech bude nutné i přejít dočasně do obrany.

Jednou z důležitých podmínek úspěchu pohraničního sražení a boje bude, aby pozemní vojska včas zahájila bojovou činnost.

Nejdříve zahájí střetné boje předsunuté odřady s cílem proniknout zabezpečovacím pásmem, vyjít do stanoveného prostoru a udržet výhodnou čáru do příchodu hlavních sil.

Svazky musí se snažit co nejrychleji využít výsledky jaderných úderů, překonat zabezpečovací pásmo nepřítel a navázat dotyk s jeho hlavními silami.

Ihned po skončení prvního jaderného úderu můžeme vysazovat do prostorů jaderných úderů nebo na důležité směry vzdušné výsadky (vrtulníkové i padákové). Jejich úkolem může být udržet výhodné čáry a objekty, nebo aktivní činností vázat síly nepřítel, zničit jeho zbraně hromadného ničení, místa velení a narušovat přesuny vojsk.

Střetné sražení musí probíhat formou úderů do boku a týlu nepřítel nebo čelních úderů, případně kombinací obou forem. Při pohraničním střetném sražení a boji je třeba důkladně zvážit a použít nejvhodnější formu manévru aby nedošlo k snížení tempa útoku a zavázání hlavních sil do dlouhotrvajících bojů. Pro první sražení budou výhodné hluboké roztínající údery.

Čelní údery budou výhodné jen tehdy, dosáhneme-li spolehlivého umlčení protistojícího nepřítele a budeme-li mít silná tanková uskupení.

Úder do boku je účelné použít jen tehdy, jestliže čelní sledy nepřítele budou poměrně silné, druhé sledy nepřítele se přesunují se značnými vzdálenostmi mezi sebou a hlavní uskupení má některý z boků nedostatečně přikrytý.

Při úderech do boku a týlu je třeba rozdělit síly na vojska určená k pouštění nepřítele čelně a zesílená protitankovými prostředky a ženijními jednotkami s úkolem přinutit nepřítele k rozvinutí v nevýhodném terénu a tím vytvořit podmínky pro zničení jeho sil jadernými zbraněmi, a útvary, které povedou úder do boku. Směr úderu do boku musíme volit tak, aby vedl do prostoru jaderných úderů a rozdělil nebo narušil hlavní uskupení nepřítele. Při tomto manévru může dojít i k obklíčení nepřítele.

Volba druhu manévru bude pochopitelně závislá na konkrétní situaci. Nejlepší způsob manévru bude ten, který je jednoduchý a v dané situaci zabezpečí plné a rychlé využití výsledků jaderných úderů i palebných možností vlastních vojsk.

V období zahájení střetného sražení (boje), při včasném zaujetí do operační hloubky nepřítele budou zpravidla převládat údery do boků a týlu.

Závěrem chci zdůraznit, že zásady vedení pohraničního střetného sražení (boje) budou v mnohém shodné s vedením střetného sražení (boje) v operační hloubce.

Přesto pohraniční střetné sražení v podmínkách zahájení války **s použitím jaderných zbraní od samého začátku** bude mít celou řadu zvláštností a bude probíhat ve velmi složitých podmínkách. Z toho hlediska je i nutné teoreticky rozpracovat celou řadu otázek, dosud na různých stupních velení neujasněných.